

Η εμπειρία από τη δημιουργία και τη λειτουργία του Οικομουσείου Ζαγορίου

Παναγιώτα Κουτσούκου
Συνιδρύτρια και Πρόεδρος του Οικομουσείου
Ζαγορίου

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΕΝΑ ΟΙΚΟΜΟΥΣΕΙΟ

Ένα μουσείο χωρίς τοίχους

*«ζωντανό» στη δράση
και «ανοιχτό» στον
κόσμο...*

- Το Οικομουσείο είναι ουσιαστικά μια δομή που διαχειρίζεται την προστασία και την αξιοποίηση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς με στόχο την τοπική ανάπτυξη, εμπλέκοντας την κοινωνία των πολιτών του.
- Παράλληλα ερμηνεύει την πνευματική, κοινωνική και οικονομική εξέλιξη του τοπικού πληθυσμού, η οποία είναι άμεσα συνδεδεμένη με το φυσικό περιβάλλον και τις επιδράσεις του στον καθορισμό της ιδιαίτερης φυσιογνωμίας του.
- Η βασική αρχή του συνίσταται στο ότι τα μνημεία μιας περιοχής παραμένουν «in situ» αντικατοπτρίζοντας ζωντανές μαρτυρίες μιας συγκεκριμένης εποχής που συνδέεται άρρηκτα με το παρόν.

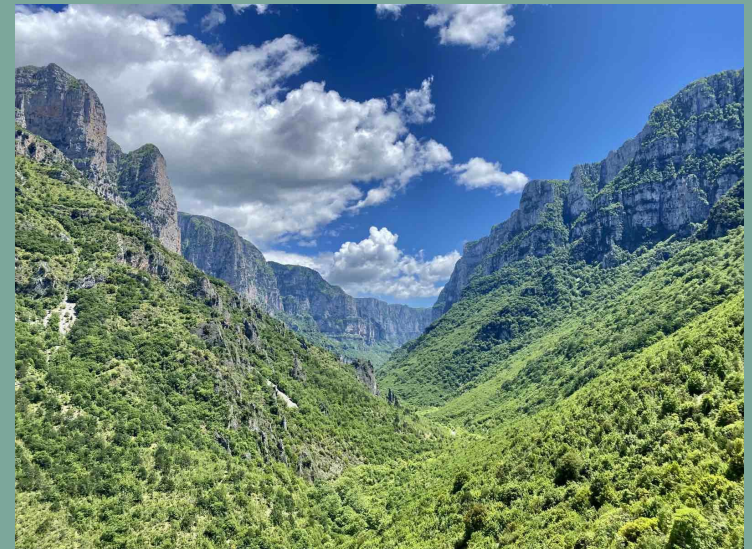
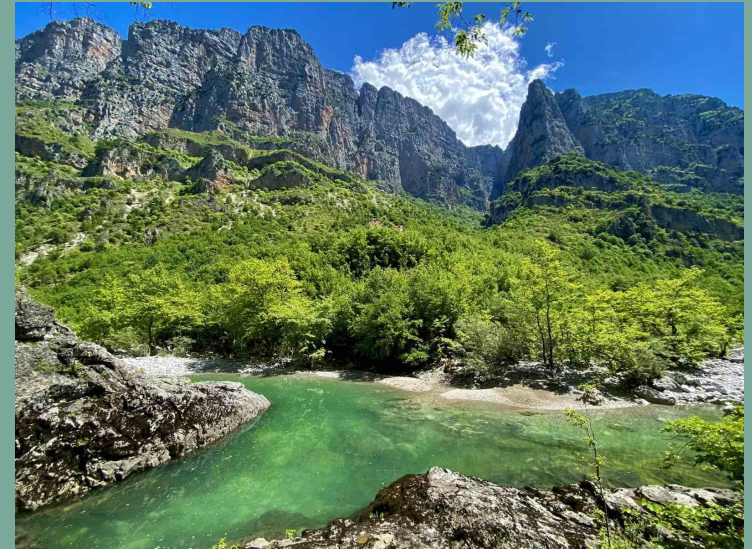
**Κίνημα των Οικομουσείων στη Γαλλία στις αρχές της δεκαετίας του '70

Το Οικομουσείο αποτελεί

«κέντρο ερμηνείας» της περιοχής δίνοντας έμφαση....

- Πνευματική
- Κοινωνική
- Οικονομική

εξέλιξη του τοπικού πληθυσμού, η οποία είναι άμεσα συνδεδεμένη με το φυσικό περιβάλλον και τις επιδράσεις του στον καθορισμό της ιδιαίτερης φυσιογνωμίας του.

ΟΙΚΟΜΟΥΣΕΙΟ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

- Ίδρυση: 2014
- Κοιν.Σ.Επ.
- Έδρα: Άνω Πεδινά Ζαγορίου
- Δημιουργία «από τα κάτω»
- Με στόχο την εκ νέου ενεργοποίηση του πληθυσμού σε σχέση με το περιβάλλον προσφέροντας εναλλακτικούς τρόπους τουριστικής ανάπτυξης και προώθησης με τη διαρκή και ενεργό συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας.

ΟΙΚΟΜΟΥΣΕΙΟ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Διαχειρίζεται την προστασία
και την αξιοποίηση της φυσικής
και πολιτιστικής κληρονομιάς
με στόχο την ολοκληρωμένη
τοπική ανάπτυξη.

**Αποτελεί το πρώτο ενεργό Οικομουσείο στην Ελλάδα από το 2014 με μοντέλο διαχείρισης βασιζόμενο στην Κοινωνική Οικονομία

Βασικοί στόχοι του Οικομουσείου

Από την κοινότητα για την κοινότητα

- Ενεργός συμμετοχή της τοπικής κοινότητας
- Ευαισθητοποίηση και υποστήριξη της αειφόρου ανάπτυξης των κοινοτήτων
- Προστασία, Διατήρηση και Ανάδειξη της μοναδικότητας των τοποθεσιών
- Παροχή πολιτιστικών και θεματικών διαδρομών
- Προώθηση εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και της επιστημονικής έρευνας

Οικομυσείο Ζαγορίου

Πλαίσιο δημιουργίας

- ❑ Το μεγαλύτερο μέρος των Ελληνικών Οικομυσείων δημιουργήθηκε στο πλαίσιο προγραμμάτων Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας (Interreg). Τα Προγράμματα αυτά έχουν ως στόχο να αντιμετωπίσουν κοινές διασυνοριακές και διακρατικές προκλήσεις, να στηρίξουν συνέργειες μέσω κοινών εταιρικών σχημάτων και να εδραιώσουν δυνατές συνεργασίες με γνώμονα την ισορροπημένη οικονομική, κοινωνική και χωρική ανάπτυξη σε ευρωπαϊκό επίπεδο.
- ❑ Όμως το Οικομυσείο Ζαγορίου δημιουργήθηκε «από τα κάτω», δηλαδή από την ανάγκη της τοπικής κοινότητας, με τη Νομική μορφή μιας Κοιν.Σ.Επ με σκοπό την διαχείριση του από την τοπική κοινότητα.

Οικομουσείο Ζαγορίου

Πλαίσιο δημιουργίας

- ❑ Μελετώντας την περιοχή του Δήμου Ζαγορίου και το πλαίσιο της αναπτυξιακής του πολιτικής, θεωρήσαμε ότι η σύσταση ενός Οικομουσείου στο Ζαγόρι θα αποτελούσε μια δομή μελέτης στρατηγικών βιώσιμης ανάπτυξης, μέσα από την προστασία και την αξιοποίηση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς ,με γνώμονα τις τοπικές ανάγκες και την εμπλοκή της τοπικής κοινότητας
- ❑ Μέσα από την δημιουργία ενός αφηγήματος για την περιοχή που συνδέει τη φύση και τον πολιτισμό, άυλο και υλικό, μέσω της συμμετοχική διαδικασία της τοπικής κοινότητας, το Οικομουσείο μπορεί να αποτελέσει έναν Φορέα Διαχείρισης και Προώθησης της Περιοχής του Ζαγορίου. Ενός Φορέα που αποσκοπεί όχι μόνο στην δημιουργία ενός βιώσιμου τουριστικού προϊόντος, αλλά και στην διατήρηση των χαρακτηριστικών της περιοχής, αναδεικνύοντας έτσι την μοναδικότητά της.

Οικομουσείο Ζαγορίου

Πλαίσιο δημιουργίας-Τι εντοπίσαμε

Μοναδικότητα της περιοχής

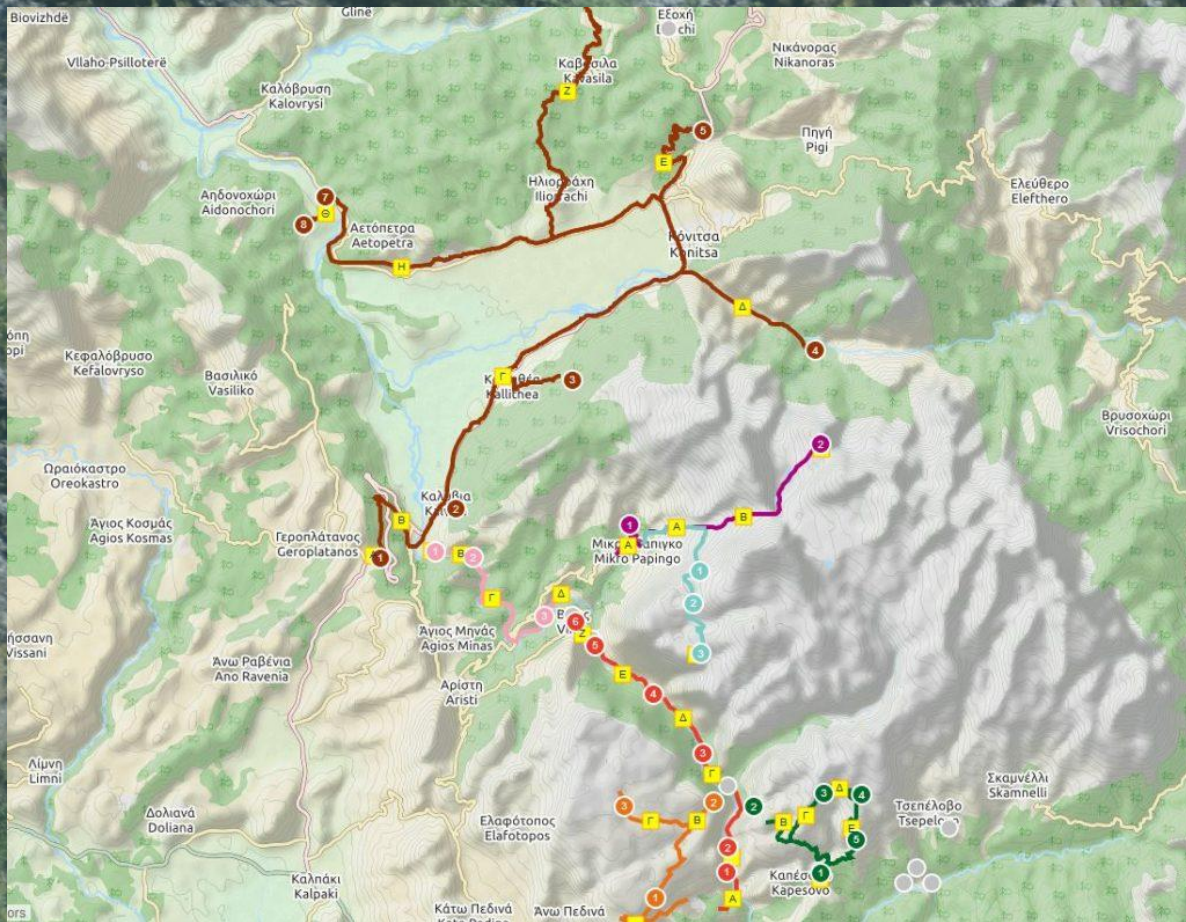
- Φύση με έντονο γεωλογικό ανάγλυφο και Βιοποικιλότητα.
- Ανθρωπογενές περιβάλλον με έντονη χρονική διαστρωμάτωση.

Δημοτική Αρχή με όραμα

- Προσανατολισμό σε Στρατηγικές Ανάπτυξης

Τοπική κοινότητα

- Ενεργούς πολίτες
- Συλλόγους και Σωματεία
- Φορείς

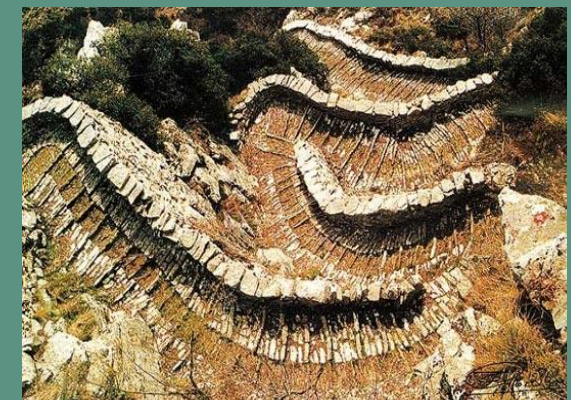
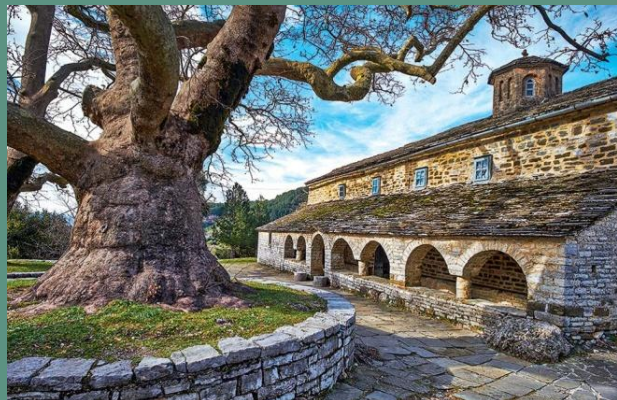

Το Ζαγόρι αποτελεί ένα
ιδιαίτερο δίκτυο πολιτισμικών
τοπίων εντός των ορίων των
προστατευόμενων περιοχών
Γεωπάρκου Βίκου-Αώου &
Εθνικό Πάρκο Βορείας
Πίνδου.

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Εγγράφηκε ως
πολιτιστικό τοπίο στον
Κατάλογο Παγκόσμιας
Κληρονομιάς της
UNESCO

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Intangible
Cultural
Heritage

ΜΕΤΑΚΙΝΟΥΜΕΝΗ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ

Η Μετακινούμενη / Μεταβατική / Νομαδική κτηνοτροφία εντάσσεται στην λίστα της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO από το 2019 μετά την εισήγηση της Ελλάδας-Ιταλίας-Αυστρίας (2017)

Στρατηγική Ανάπτυξης Οικομουσείου

□ Στάδιο εκτίμησης

1. Καθορισμός της περιοχής ανάπτυξης του Οικομουσείου βάση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς.
2. Δημόσια Διαβούλευση με την τοπική κοινότητα.

□ Στάδιο προετοιμασίας

3. Καταγραφή της τοπικής ταυτότητας μέσω της συμμετοχικής διαδικασίας της κοινότητας για την δημιουργία του χάρτη της κοινότητας.
4. Σχεδιασμός για την διαχείριση με τη συμμετοχή της τοπικής κοινότητας.
5. Βελτίωση του περιφερειακού περιβάλλοντος.
6. Διαφύλαξη της φυσικής κληρονομιάς και πολιτιστικής κληρονομιάς (υλικής και άυλης).
7. Δημιουργία εκθεσιακών εγκαταστάσεων και τουριστικού κέντρου εξυπηρέτησης.

Στρατηγική Ανάπτυξης Οικομουσείου

□ Στάδιο Λειτουργίας

8. Κατασκευή πλατφόρμας αναφοράς για το Οικομουσείο
9. Νομική μορφή διαχείρισης του Οικομουσείου
10. Έναρξη της ενδυνάμωσης της τουριστικής κοινότητας
11. Δημιουργία τοπικού συμφώνου
12. Ανάπτυξη θεματικών διαδρομών με την δυνατότητα ξενάγησης
13. Δικτύωση με φορείς εντός και εκτός περιφέρειας
14. Ένταξη στο πλαίσιο του δικτύου Ευρωπαϊκών Οικομουσείων
15. Σχεδιασμός Εκπαιδευτικών προγραμμάτων
16. Συντονισμός δράσεων
17. Ενσωμάτωση θεμάτων περιφερειακής ανάπτυξης
18. Ανεύρεση πόρων λειτουργίας

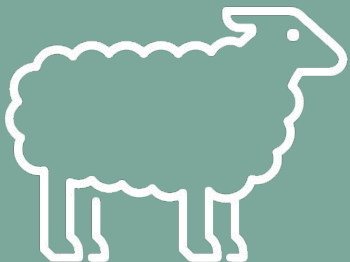

ΟΙΚΟΜΟΥΣΕΙΟ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

ΣΤΟΧΟΙ

- Ανάδειξη και προστασία φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Καταγραφή και μετάδοση ιστορικής και συλλογικής μνήμης.
- Διατήρηση και ερμηνεία της τοπικής πολιτισμικής ταυτότητας.
- Μορφωτικό και εκπαιδευτικό κέντρο.
- Δυναμική συμβολή στην πολιτισμική επικοινωνία και την προσβασιμότητα.
- Εμπλοκή τοπικής κοινότητας.

ΣΥΝΕΡΓΕΙΕΣ

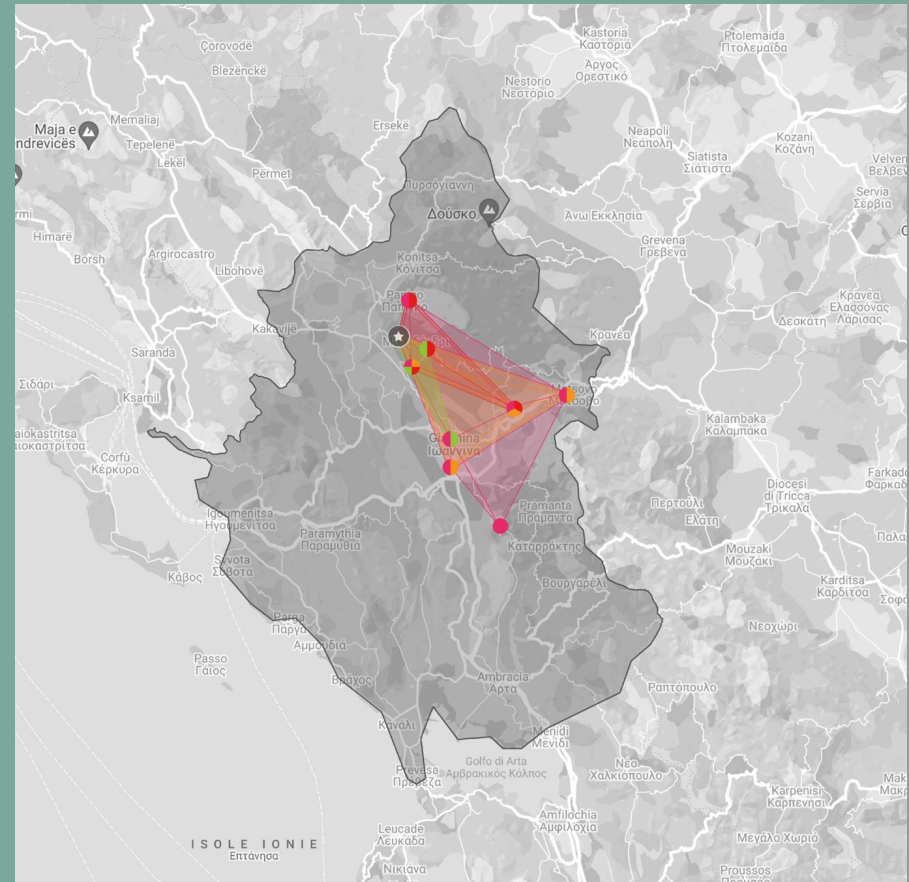

Πανεπιστημιακοί φορείς

Οργανώσεις κοινωνίας
των πολιτών

Τοπικοί σύλλογοι

Κρατικοί φορείς

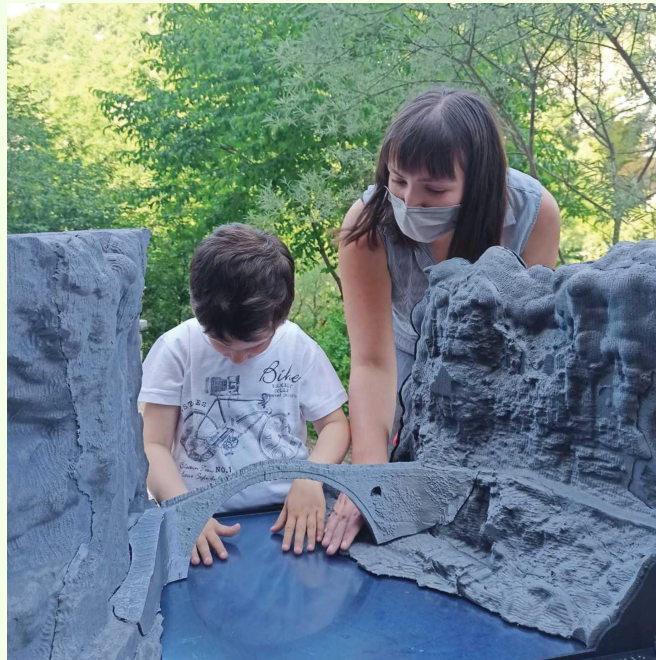

ΠΥΛΩΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ

Ερμηνευτικές Ξεναγήσεις

- Γεωτουρισμός /Ανάδειξη περιπατητικών διαδρομών συνοδεία γεωλογικών αφηγήσεων.
- Ηχοτοπία
- Θεματικοί περίπατοι συνοδεία ηχητικών ερεθισμάτων

Εκπαίδευση

- Μετακινούμενη Κτηνοτροφία
- Αρχιτεκτονική
- Γεωλογία
- Διαμόρφωση περιβαλλοντικής συνείδησης

Οικολογία

- Κτηνοτροφικά μονοπάτια
- Βιοποικιλότητα
- Bio-blitz
- Βιώσιμη ανάπτυξη υπαίθρου

Οι δράσεις μας

1

Εργαστήρια Ακουστικής Οικολογίας

2

Ερμηνευτικές ξεναγήσεις για το ανθρωπογενές τοπίο

3

Καταγραφή βιοποικιλότητας στα μονοπάτια μετακινούμενων κτηνοτρόφων

4

Εργαστήρια παραδοσιακής δόμησης

5

Ειδικές εκπαιδευτικές δράσεις για σχολεία και ομάδες

6

Έργα ολοκληρωμένης τοπικής ανάπτυξης

Προστιθέμενη αξία δράσεων

Μέσα από τις δράσεις μας συνδέουμε τη μετακινούμενη κτηνοτροφία με τον τουρισμό, προσφέροντας ένα καινοτόμο προϊόν, που παράλληλα ενθαρρύνει τους ήδη ενεργούς, αλλά και νέους κτηνοτρόφους να διατηρήσουν και να αναδείξουν τις αξίες της πρακτικής της μετακινούμενης κτηνοτροφίας.

Κοινωνική Καινοτομία

- Βελτίωση της κοινωνικής θέσης και της ποιότητας ζωής των μετακινούμενων κτηνοτρόφων για τον εκδημοκρατισμό και άμβλυνση των ανισοτήτων της υπαίθρου.
- Ανάδειξη των πολιτιστικών στοιχείων της μετακινούμενης κτηνοτροφικής παράδοσης μέσω νέων τεχνολογικών εφαρμογών.
- Ανάδειξη του ρόλου της μετακινούμενης κτηνοτροφίας στη βιώσιμη διαχείριση και προστασία του περιβάλλοντος, στην διατήρηση της βιοποικιλότητας και την τοπική ανάπτυξη.

ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΣΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

- Ανάδειξη και αποκατάσταση των κτηνοτροφικών μονοπατιών
 - Επίτευξης μείωσης του περιβαλλοντικού αποτυπώματος και εκπομπών ρύπων (CO₂) από τον τουρισμό
- Συμβολή στην προστασία των βοσκοτόπων και της βιοποικιλότητας της περιοχής
 - Βιώσιμη “πράσινη” απασχόληση

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

- Συμμετοχική καταγραφή και χαρτογράφηση κτηνοτροφικών μονοπατιών και σημείων πολιτιστικού και φυσικού ενδιαφέροντος της περιοχής
- Δημιουργία δικτύου μονοπατιών και σχεδιασμός τουριστικών διαδρομών
- Εμπλοκή της τοπικής κοινότητας στο σχεδιασμό του τουριστικού προϊόντος
- Διεξαγωγή εκπαιδευτικών και ενημερωτικών εργαστηρίων του δικτύου των εμπλεκόμενων μετακινούμενων κτηνοτρόφων

Στο μέλλον

Συνεχίζουμε τις δράσεις μας συμβάλλοντας στην προστασία και ανάδειξη του ανθρωπογενούς και φυσικού περιβάλλοντος, μέσω της διαμόρφωσης μιας τουριστικής ταυτότητας που εμπλέκει την τοπική κοινότητα και τον επισκέπτη σε μια βιωματική προσέγγιση του Ζαγορίου.

Το όραμά μας

Δημιουργία ενός δικτύου Οικομουσείων στην Ήπειρο, την πρώτη περιφέρεια που αναγνωρίζει τον θεσμό των Οικομουσείων ως κέντρα ερμηνείας και φορείς διαμόρφωσης της τουριστικής ταυτότητας περιοχών ειδικού ενδιαφέροντος.

Ευχαριστώ για την προσοχή σας!

